

quirere, etiam si non obtineatur. Denique citat Glossam in dicto c. *Mandamus*, quæ expresse dicit regularem Canonicum sic transiatum non esse monachum; loquitur tamen juxta illud jus antiquum. Videtur tamen posse illud jus confirmari ex dicto cap. *Intelleximus*, de *Ætate* et qualitate, quod est Innocentii III, et tamen in eo allegatur jus illud tanquam obligans et habens effectum illo tempore; ergo etiam nunc eandem vim habet, nam post Innocentium revocatum non est. Addit rationem Panormitan., quia necessitas petitiæ licentiæ imposita est, ne bonum obedientiæ contemni videatur; ergo si sine tali licentia discedit, præsumitur contemnere bonum obedientiæ; ergo non potest dici quod instinctu Spiritus Sancti transierit; ergo non est validus transitus.

20. Secunda sententia distinctione utitur. Nam in Canonicis regularibus censetur transitus ad monachatum nullus, si fiat sine licentia petita; non vero in quolibet alio transitu, vel Canonicorum regularium inter se, vel monachorum inter se, vel monachorum ad Canonicos regulares. Sunt enim etiam inter ipsos diversi modi religionum, vel familiarum militantium sub diversis Generalibus et constitutionibus, quarum una est arctior alia, et similiter potest esse aliqua regularis Canonica strictior aliquo monachatu; ita ergo potest intelligi transitus, et monachi ad strictiorem monachatum, ut per se constat, et ad statum strictiorem Canonici regularis, et Canonici etiam regularis ad Canonicatum strictiorem. Dicit ergo hæc opinio omnem hujusmodi transitum factum absque petita licentia validum esse, etiamsi peccaminose fiat. Hæc opinio potest tribui Joanni Calderino, qui, ut refert Panormitanus, distinctione usus est, sed revera erat alia ejus distinctio: nam omnem transitum hujusmodi a monasterio privilegiato quoad hanc partem, dicebat esse invalidum; si autem monasterium, a quo fit transitus, non est privilegiatum, dixit esse validum; et fundamentum illius erat, quia privilegium aliquid debet operari. Quæ ratio, ut bene advertit Paludanus, generatim sumpta non convincit, nam posset privilegium alium effectum operari. Considerandus ergo est tenor privilegii. Nam, si illud non solum prohibeat, sed etiam irritet transitum factum sine licentia petita, tunc illud operabitur, et revocari poterit sic translatus; si autem privilegium non fecerit hujusmodi, nihil confert ad hunc effectum,

sed alium operabitur secundum tenorem suum; quod si fortasse Calderinus non est locutus de privilegio privato, sed de inserto in corpore juris, sic coincidit ejus distinctio cum superiori, quia in jure non invenimus hoc privilegium concessum nisi Canonicis regularibus in prædictis decretis, licet Glossa, in c. *Licet*, de Regular., indicet simile concessum esse Cisterciensibus, in c. *Non est*, de Regular., quod ex illo non satis colligitur, ut infra videbimus. Esto vero sit aliquod tale privilegium, prout commemorat Innocentius, in dicto c. *Licet*, idem erit de illo iudicium.

21. Ratio ergo illius distinctionis est, quia transitus Canonici regularis ad monachatum sine licentia sui Prælati, erat nullus ex vi decreti Urbani II; sed Innocentius III non revocavit vel declaravit illud decretum, nisi quoad hoc, ut sufficiat licentia petita, et non obtenta; ergo quoad reliqua omnia manet prius decretum in sua vi; est ergo irritans, sicut antea erat, et eadem ratio procedit de quacumque religione, quæ simile privilegium habebat ante declarationem Innocentii III, nam ipse de omnibus expresse, et eodem modo loquitur; in aliis vero, in quibus facta non fuerat talis irritatio, cessat hæc ratio, quia Innocentius, in dicto c. *Licet*, solum prohibet transitum sine licentia petita, non vero addit clausulam irritandi, neque post illam legem est alia edita in jure communi, quæ illam addat; ergo non est unde illa professio sit irrita, quæ ratio recte probat hanc posteriorem partem, sed prior non sufficienter probatur.

22. Unde est tertia sententia, quæ mihi magis probatur, negans generaliter petitionem licentiæ esse de substantia actus, ideoque professionem esse validam, si certum sit factam esse in religione perfectiore, etiam si transitus ad illam factus fuerit absque licentia petita. Ita tenet Glossa, in c. *Sane*, et in c. *Licet*, de Regularibus, et Abbas antiquus, Gofredus, et Ancharanus, quos Panormitanus refert. Sequitur Sylvester, verb. *Religio*, 4, n. 1, citans Archidiaconum, Vervetium, et Supplementum; idem Turrecremata in c. *Nullus*, 19, q. 3, in sua q. 2. Ratio est, quia illa professio non est irrita ex natura rei, neque ex jure canonico; ergo nullo modo. Prima pars antecedentis constat ex dictis in capite præcedenti, nam ille transitus in substantia non est contra professionem priorem, cum sit juxta conditionem in illa inclusam; ergo ex natura rei non habet unde sit invali-

us, quia si quid peccatum fuit, solum fuit in modo, non tamen in justitia, et consequenter nec in substantia contractus. Secunda vero pars probatur, primo, quia hæc irritatio non est facta ex vi capituli *Licet*, ut Panormitanus vult, quia in eo textu nullum est verbum irritans, sed solum præcipitur subdito, ut licentiam petat, etc. Verba autem illa, quæ expendit Panormitanus, *ne bonum obedientiæ contemnere videatur*, solum declarant rationem seu motivum talis præcepti, quod ad irritationem nihil refert. Item, quia ex ratione Panormitani, solum sequitur peccare religiosum in modo illius transitus; inde tamen non sequitur, professionem postea factam in se non fuisse bonam, et ab Spiritu Sancto intentam, sæpe enim Deus inspirat opus de se bonum, et homo in executione ejus miscet aliquam malitiam, quæ non obstat quominus opus suum effectum et valorem habeat. Quin potius (quod notandum est propter aliquos modos loquendi Canonistarum), licet ex parte religiosi transitus fieret ex levitate, vel passione aliqua, si tamen revera fiat ad religionem arctiorem, validus est. Sicut est validum votum de materia licita, etiamsi ex parte votantis fiat modo illicito, qui modus non obstat quominus effectus ipse possit esse intentus a Deo, qui, ut Augustinus dixit, novit permettendo mala exequi bona quæ fieri decrevit. Nec denique Innocentius, ponendo illud præceptum, dedit formam servandam in tali contractu, sed solum voluit illum ordinem servari propter reverentiam debitam Prælati, ut verba rationis ejus satis declarant; nullum ergo est fundamentum irritationis in illo decreto; nec etiam post illud facta est in jure communi, nullibi enim extat in corpore juris. Quid vero de privatis privilegiis postea concessis sentiendum sit, infra dicam.

23. De antiquioribus vero decretis, quæ solum de specialibus religionibus loquuntur, primum dici potest, si quod fuit tale privilegium concessum per illa decreta, non postulassem tantum licentiam petitam, sed etiam obtentam, atque ita voluisse ut valor transitus, et receptionis ex illo secuta, penderet ex consensu prioris Prælati, et ideo Innocentium, auferendo necessitatem hujus consensus, abstulisse etiam talem dependentiam, et consequenter irritationem, quia ablato fundamento auferuntur reliqua; neque mens antiquorum Pontificum fuit, ut petitio licentiæ esset necessaria nisi propter concessionem; nunc autem non est necessaria propter illum

finem, sed solum propter subordinationem obedientiæ; et ideo licet retenta sit quoad necessitatem novi præcepti, non vero, quoad necessitatem valoris actus; nam hanc solum habebat ratione consensus, et quatenus erat via ad illum.

24. Deinde assero etiam in dictis decretis non inveniri hanc irritationem. Quod quidem de Canonicis regularibus videtur probari ex c. *Sane*, de Regular., ubi Alexander III præcipit non revocari Canonicum regularem, qui ad monachatum sine licentia transierat; et tamen tunc decretum Urbani non erat revocatum ab Innocentio III. Respondet Panormitanus illam fuisse dispensationem, quod colligit ex illo verbo, *remanere permittas*. Sed non est verisimile, tum quia illa declaratio habet vim legis semper servandæ in simili casu; tum etiam quia solum fundatur in ratione majoris religionis; tum præterea quia, si fuisset dispensatio, neque ille religiosus antea fuisset ibi cum bona conscientia, ut in textu supponi videtur, nec simpliciter relinquendus esset sine confirmatione vel iteratione professionis, si nulla fuerat. Verbum ergo *permittas*, neque semper, neque in rigore significat idem quod dispenses, sed, non compellas ad contrarium; ita enim hæc duo verba in illo textu opponuntur. Deinde probatur ex ipsis decretis Urbani II, nam in c. *Mandamus*, ubi absolute prohibuit hunc transitum, verisimile est irritasse etiam illum, quia revocationem transeuntis præcipit; at vero in c. *Statuimus*, in quo moderatur prohibitionem, et concedit posse transitum fieri ex permissione Prælati, irritationem etiam abstulisse videtur, quia non præcipit revocari eum, qui sine licentia transierit, sed solum addit: *Discedentem nullus Abbatum vel Episcoporum sine communi litterarum cautione suscipiat*. Si autem suscipiatur cum effectu, non irritat receptionem vel professionem, nec receptum revocari præcipit; ergo indicium est abstulisse irritationem, quod fortasse indicium per se solum non convinceret, tamen junctum cum c. *Sane*, magnam facit persuasionem.

25. *Proxime dicta valent etiam quoad illos transitus qui n. 20 recensentur.* — De transitu præterea regularium Canonicorum vel clericorum inter se, ex laxiori ad strictiorem, nulla est specialis dispositio in jure illum prohibens, nedum irritans. Nec denique de monachis respectu strictioris religionis, sive aliorum monachorum, sive clericorum, talem prohibitionem invenio in jure communi,

quamvis eam referat Innocentius, in dicto *c. Licet*, ubi Glossa, verbo *Monachis*, refert *cap. Non est*, de Regular.; sed ibi solum præcipit Alexander III Prælati Gallie, *ne monachos, vel conversos Cisterciensis ordinis post professionem, sine licentia Abbatum suorum, per Episcopatus suos recipi nullatenus permittant*. Quam prohibitionem cum irritatione factam esse, ex fine textus, et ex ipso originali manifestum est. Tamen in citatis verbis nulla est mentio religionis arctioris, quare optime intelliguntur secundum commune jus, de transitu ad laxiorem vel æqualem, ut ibi Glossa sentit. Nam pro ratione reddit, quia non reperitur ordo arctior, quod non placet Hostiensi, quia Carthusia arctior est, et forsitan, inquit, *etiam alii, quos non expedit nominare*. Unde ipse intelligit ibi esse datum privilegium Cisterciensibus, ut sine consensu Abbatis ad arctiorem transire non possint. Tamen ex Concilio Lateranensi, sub Alexandro III, *c. 6*, colligimus priorem fuisse mentem Pontificis, sic enim dicitur: *Non est dubium, nec incertum, quomodo fratres religiosi Cisterciensis ordinis ea religione præcæmineant et virtute, quod ex institutione patrum et prædecessorum nostrorum, hi, qui in eorum monasteriis professionem faciunt, sine licentia sui Abbatis prohibentur de claustris discedere, et discedentes in aliis monasteriis non recipi. Inde est, quod nos eandem institutionem, non solum amicam religioni, sed rationi consonam sollicitè conservare volentes, universitati vestræ mandamus*, etc. Ex quibus verbis satis constat, Pontificem respexisse ad arctitudinem et perfectionem illius religionis, in qua fortasse tunc adeo vigeat disciplina et reformatio, ut Pontifex eo tempore nullam aliam existimaverit esse arctiorem. Quapropter, mutatis jam rebus, non credo ex vi illius textus esse prohibitum Cisterciensibus transitum ad arctiorem sine consensu Prælati. Unde idem Hostiensis, in *c. Licet*, non adducit illum textum, sed allusisse putat Innocentium ad quamdam decretalem antiquam, *Si qua libera*, de Statu regularium, quæ nunc non habetur in corpore juris, sed habetur in secunda collectione Decretalium Antonii Augustini, ejusque verba sunt: *Apostolica auctoritate interdiximus ne quis vestros fratres clericos, sive laicos, post factam in monasterio vestro professionem absque vestra licentia suscipere audeat, vel tenere*, quæ verba magis generalia sunt; tamen mihi non constat an illud privilegium suam vim retineat, cum a corpore juris rejectum sit, vel

fortasse ideo fuit omissum, quia idem reputatum est cum *c. Sane*, et ideo juxta tenorem illius erit intelligendum.

26. *Concluditur valere transitum, etiamsi licentia petatur post discessum a priori monasterio*.—Sic igitur concluditur petitam licentiam esse necessariam ut actus recte fiat, non tamen ut valide fiat ex vi juris communis; unde fit religiosum sic translatum, et jam receptum in alio monasterio arctiori, non esse revocandum, quod est manifestum, si in alio monasterio professionem jam emisit, quia est valida, et consequenter obligat et revocat priorem. Si autem tantum ad habitum receptus sit, posset esse major dubitatio, quia adhuc est sub obedientia alterius Prælati, et indebito modo ab illa recessit; ergo potest revocari. Nec satis esse videtur inde petere licentiam, ut, si negetur, jam compelli ad reditum non possit; nam ubi jus requirit licentiam, non satis est illam petere post factum, sed debet peti a principio, ut ait Panormitanus, in dict. *c. Licet*, n. 11, et in *c. ultimo*, de Ecclesiis ædificandis, n. 7 et 8. Sed, licet hoc verum sit, ut actus recte fiat, ut in præsentem clare disponit dictum *c. Licet*, si tamen transitus jam est factus, etiam quoad solam receptionem habitus, videtur sufficiens illam petere ad ibi permanendum, quia quod prætermisum fuit, accidentarium erat, et ideo satis esse videtur ut suppleatur eo modo quo fieri possit, non retractando prius factum, cum id nullius videatur esse utilitatis, quandoquidem ille potest redire, statim post petitam licentiam, etiamsi non concedatur. Quod maxime verum habet, quando licentia in principio fuit prætermissa ex aliqua rationabili et urgente causa, juxta doctrinam ejusdem Panormitani, in dicto *cap. ult.*

27. *Limitatur, nisi sit dubium an alterum monasterium sit strictius*.—Sed hæc omnia intelligenda sunt, ut dixi, quando omnino indubitatum fuerit transitum fieri, vel factum esse ad strictiorem religionem. Nam ubi res dubia fuerit, nullo modo erit validus transitus sine licentia factus, quia tunc vel non solum est necessaria licentia petita, sed etiam concessa; vel, si Prælati noluerit eam concedere, non potest privari jure suo, priusquam res per Superiorem decidatur, juxta dictum capitulum *Licet*, quia in dubio melior est conditio possidentis; quapropter, si, existente dubio, religiosus transeat sine licentia, revocandus est, etiam post professionem alibi factam, ut proprium monasterium

ad suam possessionem restituatur, et postea de dubio et controversia inter subditum et Prælatum agatur.

28. *Ad quem spectet id dubium definire*.—Solet autem quæri ad quem pertineat illam litem definire; nam in textu solum dicitur: *Superioris est judicium requirendum*. Sed quisnam est iste Superior? Quidam aiunt esse proximum Prælatum utriusque partis; ita dicit Sylvester, *Religio*, 4, n. 1, cum Panormitano et Innocentio. Sed si hoc intelligant de proximo Superiore ejusdem religionis, ut verbi gratia, de Provinciali, si contentio erat cum Priore, vel de Generali, si dubium erat cum Provinciali, videtur sequi idem inconveniens quod Prælati sit iudex in causa sua, propter quod vitandum committitur hoc judicium Superiori, ut iidem auctores fatentur. Sequela patet, quia respectu omnium Prælatorum ejusdem religionis, illa causa est tanquam propria, quia nullus eorum contendit pro commodo suæ personæ, sed pro jure et dignitate suæ religionis. Unde illud dubium non versatur in rigore inter Prælatum et subditum, sed inter religiones, quæ, scilicet, illarum arctior sit, et ideo verosimilius censeo hoc judicium reservari Superiori utriusque religionis, qui erit Pontifex, si religiones, vel altera earum sit exempta. Si vero essent monasteria eidem Episcopo subjecta, ad ipsum judicium pertinebit; vel si fuerint monasteria diversarum diocesium, ut in monasteriis metropolitani facile accidere potest, tunc per metropolitanum videtur lis dirimenda. Denique quoniam hoc ad forum externum spectat, ille Superior, ad quem pertinet alias causas judicare, inter illas duas religiones vel monasteria est iudex in hoc dubio.

29. *Resolutio prioris partis, ubi monasterium uni tantum Prælati subordinatur*.—Quinto dubitatur, a quo sit hæc licentia postulanda, et quomodo. Respondetur ad priorem partem, ex vi juris communis satis esse postulare illam ab Abbate seu Prælati proprii monasterii. Probatur, tum quia jure communitota potestas, in his quæ ad talem domum pertinent, est apud illius Prælatum, ut supra visum est; tum etiam quia jura citata non amplius requirunt. Solum in dicto *capit. Statuimus*, videtur requiri licentia *Patri et totius congregationis*, ex quibus verbis aliqui colligunt necessarium esse ut licentia petatur ab Abbate cum conventu. Ita colligit Turrecremata ibi, qui ad hoc etiam ponderat alia verba ejusdem textus, *sine com-*

muni litterarum cautione, putat enim vocari communes litteras, quia dari debent a toto conventu. Sed hoc posterius parum cogit, quia non litteræ vocantur communes, sed cautio, quæ per litteras datur, dicitur communis, id est, usitata; vel dicitur communis non ex parte dantium litteras, sed eorum ad quos dantur. Priora autem verba non constat ita esse in originali, nam alia habent, *Patri totius congregationis*. Nihilominus si juxta illud jus requirebatur licentia obtenta, probabile est eo modo fuisse tunc necessarium concursum conventus ad talem licentiam, quod ad receptionem monachorum necessarium esse supra diximus; tamen, juxta novum jus dicti *c. Licet*, sine dubio sufficit a solo Prælati monasterii licentiam postulare. Probatur ex verbis ejusdem capituli *Licet*: *Subditus a Prælati debet licentiam postulare*; probatur etiam ex ratione ejus, scilicet, ut bonum obedientiæ non contemnatur; nam obedientia exhibenda est Prælati, et ordinarie non pertinet ad totum conventum.

30. *Idem putant aliqui etiam nunc, ubi habentur Provinciales et Generales*.—Difficultas vero est an nunc quando monasteria habent majores Prælatos universales, quibus graviora negotia reservantur, an teneatur subditus petere a Provinciali vel a Generali licentiam, quando juxta morem religionis hæc causa illis reservata est. Videtur enim non posse ad hoc obligari, quia jus commune tantum imponit illi onus petendi licentiam a Prælati suo proximo; ergo si ille non dederit, vel distulerit responsum usque ad Provincialis vel Generalis consultationem, non tenetur expectare, quia jura particularia non possunt auferre libertatem jure communi concessam, nisi ad hoc speciali privilegio Pontificio munita sit religio; quæ ratio videtur non improbabiler partem hanc suadere; et potest addi congruentia, quia cum hæc licentia non petatur propter consensum Prælati, sed propter reverentiam ei debitam, non videtur pendere ex universaliori jurisdictione Provincialium aut Generalium, neque illam postulare. Nihilominus oppositam censeo securiorem, et omnino servandam. Itaque ab illo Prælati petenda est facultas ad quem similia negotia secundum mores et statuta religionis pertinent. Ratio est, quia, supposita tali institutione, et limitatione jurisdictionis, proximus Prælati quoad hoc negotium non est Prælati, et ideo petenda est licentia ab illo Prælati, qui in tali negotio jus Prælationis

habet. Unde per hoc non derogatur juri communi, sed propter mutationem quæ fit veluti ex parte materiæ ipsamet commune jus applicatur diversis Prælati, juxta varia instituta religionum; nam in dicto c. *Licet*, non dicitur satis esse petere licentiam a Prælato conventuali, sed simpliciter a Prælato, quod est, juxta materiam subjectam, intelligendum de Prælato ad quem licentia illa pertinuerit; et confirmatur ex ratione ejusdem textus, ne obedientia contemni videatur. Nam ad hoc necessarium est ut unicuique Prælato religionis servetur obedientia, in his quæ ad illum pertinent, juxta institutum religionis. Denique licentia hæc non præcipitur postulari propter solam exteriorem cæremoniam, sed etiam ut intentio et zelus religiosi, qui mutationem appetit, possit prudenter examinari, et per judicium Superioris dirigi, quoad fieri possit. Et ideo monet Sylvester supra, et recte, mea sententia, si post petitam licentiam Prælati differat responsum, donec de re cogitet et consulat, et a Deo etiam lumen petat, subditum teneri ad expectandum convenienti tempore; ergo quamvis consensus Prælati necessarius non sit, nihilominus merito potest reservari hæc licentia superiori Prælati, cujus judicium et consilium pluris æstimari solet; neque illa mora debet subdito injuriosa vel onerosa videri, quia pro tam gravi negotio non potest esse nimia, et ipse tenetur, ut dixi, tempus sufficiens ad prudentem consultationem concedere, et in tali religione saltem per modum consultationis ille recursus judicatur moraliter necessarius.

31. *Resolutio posterioris partis hujus quinti dubii de servandis duobus modis in petenda licentia ad transitum.* — Quomodo violetur prior modus, non petendo coram. — Atque ex his constat, quis modus servandus sit in hac facultate petenda, qui per hæc verba explicatur in dicto c. *Licet*: *Debet cum humilitate et puritate licentiam postulare*, id est, cum reverentia Superiori debita, et veram causam ac motivum suæ deliberationis Prælati proponendo; nam primum pertinet ad humilitatem, secundum ad puritatem. Unde contra priorem conditionem raro peccabitur graviter, si duæ conditiones serventur: una, ut licentia petatur ante omnem mutationem, seu egressum e monasterio; alia, ut ab eo Prælato, et modo quo juxta institutum et morem religionis peti debet, postuletur. Solum in hoc dubitari potest, an sit necessarium semper licentiam

postulare intra monasterium ad excusandam culpam gravem; ut, verbi gratia, si religiosus esset absens a monasterio cum legitima facultate, et inde petat facultatem per scriptum, an satisfaciat suæ obligationi, ita ut si denegetur, possit tuta conscientia propositum suum exequi; videtur enim satisfacisse, quia etiam per litteras potest humiliter et cum puritate postulare, et jus non postulat ut licentia petatur coram, seu in præsentia Prælati. Item quia si petenda sit a Provinciali, sufficit per litteras postulare, et si neget, vel etiamsi non respondeat (sentit Sylvester supra), non tenetur subditus amplius expectare. Item, quia supra, n. 26, dicebamus, qui jam receptus est in alio monasterio, licet non servato debito ordine, satisfacere petendo licentiam per nuntium, vel per litteras ad profitemdum; ergo quod illi licet præcedente culpa, licebit alteri per aliam occasionem, in qua culpa non præcessit. Nihilominus existimo, si Prælati nolit esse contentus tali petitione licentiæ, de se non sufficere, nec posse subditum sine culpa statim transire invito Prælato, sed teneri redire ad proprium monasterium, et inde debito modo ac ordine egredi, vel negotium tractare. Ratio est, quia ille modus petendi facultatem est contra jus quod Prælati habet, ut subditus ad suam obedientiam, seu potestatem redeat. Item quia petendo illo modo facultatem videtur decipi et contemni Prælati, et ita non satisfieri illi præcepto. Hæc autem obligatio intelligitur per se loquendo, nam si grave aliquod periculum vel impedimentum timeretur, posset inde honestari, et sufficiens reputari petitio talis facultatis; et hæc ratio locum habet quotiescumque res non est integra, sed status mutatio inchoata est, per receptionem alterius habitus; tunc enim non potest reditus fieri sine magno incommodo, et ideo existimo tunc in conscientia excusari, etiamsi culpa sua in eo statu se constituerit: sic ergo servanda est illa conditio, quoad fieri possit juxta occurrentes circumstantias.

32. *Quomodo violetur posterior non petendo ex sana intentione.* — Altera vero conditio, quæ puritatem requirit in postulanda licentia, maxime violabitur, si quis fingat se procurare transitum ex affectu majoris perfectionis, cum revera ex alia humana causa moveatur, in qua deceptione non credo excusari culpam gravem; quia si Prælati totius causæ veram notitiam haberet, non teneretur petitam facultatem concedere; et ipso dene-

gante juste, non posset subditus licite transire, quia tunc solum hoc licet, quando Prælati injuste negat, ut diximus. Sicut ergo in petitione cujuscumque gratiæ vel dispensationis necessaria est vera narratio, ne gratia fiat surreptitia, et nulla, ita in presenti necesse est ut hæc licentia cum puritate, id est, pura veritate petatur; alioquin talis licentia, etiam ut petita, erit surreptitia, et ideo non sufficit ad excusandam culpam, quamvis non irriter actum postea subsecutum, quia talis licentia non est de substantia ejus, ut diximus numero vigesimo secundo.

CAPUT XI.

AN EX VI PRÆDICTI JURIS COMMUNIS LICEAT TRANSITUS AD RELIGIONEM ÆQUE VEL MINUS STRICTAM.

1. *Responsio ad primam partem tituli, requirere licentiam obtentam.* — Ulterius vero inquirendum superest, de hoc transitu ex vi juris communis, ut loquimur, an possit Prælati religionis, ex jure communi, dare facultatem transeundi ad religionem æqualem vel laxiorem. Quod ad primam partem attinet, certum est non posse transitum ad religionem æqualem fieri a religioso sine facultate non solum petita, sed etiam obtenta, quia ex natura rei hoc necessarium est, ut supra, c. 9, ostendi, et jus canonicum non id concedit, quia solum de arctiore religione loquitur, quando vult licentiam petitam sufficere. Ex quo sequitur, necessarium esse hanc licentiam postulare ab illo Prælati, qui possit illam concedere, quia alias nihil operaretur licentia ab alio obtenta. Præterea, indubitatum est posse Pontificem hanc licentiam dare, ut a fortiore constabit ex dicendis in sequenti dubio.

2. *An possint illam dare Prælati infra Papam.* — *Resolutio affirmativa de Prælati supra locales.* — Solum ergo superest difficultas de Prælati inferioribus, circa quod multi sentiunt posse Abbatem seu Prælatum religionis hanc licentiam dare. Ita sentit Glossa, in c. *Non est*, de Regular., et in c. *Cum singula*, de Præbend., in 6. Sequitur Panormitanus, dict. c. *Non est*, n. 6. Addit vero cautius esse habere dispensationem Episcopi, cum Innocent., in cap. finali, de Renuntiatione. Sed videtur nihil referre, considerato præsentis usu Ecclesiæ, quod de Episcopo, vel de Prælati religionis habente jurisdictionem

quasi Episcopalem loquamur. Nam si religiosi sunt exempti, Episcopus non potest talem licentiam dare, cum nullam in eos potestatem habeat, in his quæ spectant ad ordinarium regimen eorum; si vero loquamur de monasteriis subjectis Episcopo, ipse ibi est quasi proprius Prælati, et ideo eadem erit de illo ratio. Oportet tamen advertere in monasteriis virorum subditis Episcopis, dari proprium Prælatum regularem, scilicet Abbatem vel Priorem, ad quem comparatur Episcopus, sicut in religionibus exemptis comparatur Provincialis ad conventuales Prælatos. Omnes ergo tanquam manifestum supponunt Prælatum superiorem, id est, Episcopum, vel Provinciale, posse hanc licentiam dare respective. Ratio autem est, quia in hoc transitu duo sunt: unum est commutatio votorum, quatenus ad Deum obligant, et hæc ordinaria potestate potest a quolibet fieri, ut tunc supponimus; aliud est alienatio et quasi abscissio ejusdem membri ab hoc corpore religioso; ergo quoad hoc habent etiam potestatem hujusmodi Prælati, quia hoc pertinet ad ordinarium regimen religionis, et nullibi invenitur Papæ reservatum.

3. *Discutitur an Prælati locales possint dicere licentiam dare.* — Difficultas vero est, an solus Abbas sine Episcopo, etiam si supponatur illi subjectus, vel nunc sine Generali aut Provinciali cui est subjectus, possit talem licentiam dare, et in hoc sensu videtur id negare Innocentius, dicto c. ultimo, de Renuntiatione, n. 2, citans cap. *Qui vere*, 16, q. 4, ubi dicitur monachos debere esse subjectos Episcopo, permanentes in locis in quibus semel se Deo devoverunt. Panormitanus ergo non putat esse licentiam Episcopi necessariam, licet securius judicet illam postulare. Navarrus autem, comment. 4, de Regular., n. 10, simpliciter affirmat sufficere licentiam Prælati minoris, per quem Abbatem et quemlibet alium Prælatum intelligit, juxta quam opinionem consequenter dicendum est, in religionibus exemptis non requiri licentiam Provincialis ex vi juris communis. Præcipuum fundamentum sumitur ex c. *Statuimus*, 19, q. 3, ibi, *sine Patris et tectius congregationis permissione*, etc., ex quo imprimis solum sumitur argumentum a contrario, et præterea juxta illam lectionem Prælati solus sine coventu non potest illam licentiam dare. Potest vero eadem sententia probari ex dicto cap. *Non est*, de Regularib., ibi, *sine licentia Abbatum suorum*; nam clare ibi